Ч. 148. Чернівцї, недїля дня 12. (25.) грудня 1904 р. Рочник XX.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Рекламациї неопечатані вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:
на цїлий рік . . . . . . 20 К. — с.
„ пів року . . . . . . 10 „ — „
„ чверть року . . . . . 5 „ — „
„ місяць . . . . 1 „ 70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платні в Чернівцях.

Мерзенна кириня.

Ми нїколи не були приклонниками „кріпких виразів“. Про се може кождий і наш ворог легко переконати ся, перелиставши хочби послїдний річник нашої часописи. Не вживали ми їх навіть в полеміцї з пресою буковиньских киринників, яка що до свого „тону“ і „правдолюбивости“ може рівнати ся хиба з простацкими ґазетами американьских москвофілів а la новойорска „Правда“, якої „редахтїр“ Гладик програв недавно так гладко процес за обиду о. Стефановича.

Але що зеркало — як каже москаль — нїчо не винне за те, як рожа (т. є. лице) криве“, про те годї нам инакше назвати подїй послїдного собранія „Народної (з)Ради“, яке відбуло ся в пятницю.

Киринники здержували ся з тими зборами, доки не прийшов сьвіжий транспорт рублїв „а там почули ся вже на силї і зробили свої савещанія в маленькій реставрациї Зонтаґа, яку „Ґалїчанін“ зове шумно „залом“ Зонтаґа. Характерні також комунїкати кацапів що до числа учасників „собранія“. У ...gem. Lügen Ztg.“ говорить ся, що їх було *500*, а у „Ґалїчанїне“ спустили їх число на *300*, на дїлї-ж було їх всего навсего *42* численних людий: кількох москвофільских панотчиків з церковним „причотом“, др. Ґакман, др. Ром. Алексїєвич і дещо із „Карпатян“.

Варта згадати, що досї зачинали киринники свої савещанія про людске око богослуженем, а сим разом що мастититїйші з них відправляли своє „цїлонощное бдїніе“ при шклянчинї, що мусїло очевидно відбити ся і на вічевих рефератах...

Наради і ухвали вічеві сьвідчать лише про те, як низько наша кацапня упала, як близько їй до смерти та в яких нужденних а глупих судорогах мече ся.

Зараз на початку зборів поставив др. Ґакман, (який хоч зарікав ся — не покидає полїтики, видно хоче при паньскій помочи відбити собі те, що коштували вибори), щоби піти до краевого президента із такими бажанями: 1) щоби правительство заводило на Буковинї рентові оселї. 2) щоби краєвий президент не предкладав до цїсарскої санкциї новоухвалених законів громадских, бо у них покривджені високо оподатковані! 3) щоби краєве правительство обмежило дисциплїнарними карами полїтичні права учителїв, бо всї они а передовсїм рускі(!) з занедбанем обовязків, з пониженем станової чести(!) за відомостию і заохотою начальних властий займали ся виборчою аґітациєю, 4) щоби добути у правительства спинюванє сїчового руху. Отсей „проект“ збори „приймили“ і потьопала депутация до краєвого президента, який на лихо був тодї у Відни. Постуляти киринників переняв сов. двору Фекете, щоб передати їх др. Бляйлебенови, який зробить з ним мабуть такий же ужиток, як др. Кербер із сьвіжого ч. Ґалїчанїна, яким его во время оно угостили львівскі штабовцї царославія...

Дивно ще, що кацапи забули сим разом домагати ся по старому ще й зниесеня фонетики!

Ми розуміємо жаль д-ра Ґакмана до учителїв і до „Сїчий“ — повиборчий кацен'ямер триває у него видно довго — але так денунциювати, як та депутация, потрафлять тільки мерзенні киринники. І залебедїли вони про станову честь, тї самі панотчики, які прим. у Вашківцях цїлими ночами пють по шинках і ріжуть фербля!? Не потрібний хиба коментар і до протесту проти нових виборчих законів, де киринники станули поровень із жидівскими коршмарами і лихварями. Темні духи зійшли ся разом. Невеличка кумпанія але чесна!

Для характеристики „столпотворенія“, яке настало між кацапами варта згадати, що навіть „Ґалїчанїн“ признав свого часу громадску реформу епохальною подїєю в історії Буковини. Але буковиньских Геростратів розум і совість покинули вже давно, таж не так давно писали вони такі речі, що др. Стоцкий і Василько водили до митрополита єзуїтів!!

Сї „теревенї“ перепечатав сьвітовий(!) орґан „Славянский Век“.

І наївні-ж тї руссофільскі киринники, не чуючи сили в собі, хотять, щоб їх на ноги поставило австрийске правительство, що викликало опозицию на зборах навіть із боку д-ра Алексїєвича.

Ходу дальших нарад не станемо переказувати. Се було-б тільки перемелюванє наведених резолюций. Згадаємо ще хиба, що підносили ся голоси, щоб „Нар. (з)Рада“ виходила що тижня. (От заздрять „пасобій“ Царославній!) Звісний із стриженя своїх овечок о. Козарищук говорив о „економічнім піддвигненю“ народа, але его, видно, добре не порозумів мужик Савчук, бо мусїв врізати его в саме серце домаганем, щоб панотцї не побирали требів церковних!...

На кінци ще одно. Уже у своїй „річи“ зазначив г. Алексїєвич, що кацапи є Москалї т. є Russen, а руссофільство те увінчав г. Кобиляньский, ставлячи резолюцию, яку збори й „однодушно“ приняли, щоб по всїх школах введено у нас науку росийскої мови! Може бути, що ся резолюция поскобоче рубледателїв, але сего хиба нїхто не заперечить, що вона сьвідчить, що кого Господь хоче покарати, тому відбирає розум. Шкода лиш, що участники „савещаній“ не дали ся відфотоґрафувати, щоб грядучі поколїня мали портрети послїдних кацапских Моґіканів, animo debilitatos.

Росия у 1904 роцї.

(Допись з України).

(Дальше).

Але позаяк Китай не тільки віддав чужинцям шматки (досить незначні) своєї землї, але допустив сих чужинців в середину своєї землї, давши їм ріжні концесиї: на будованє зелїзниць, на торговлю і на иньші річи, то страшне незадоволенє запанувало в усему Китаю, що й виявилось у 1900 роцї страшним бунтом проти свого уряду а заразом против чужинців, за виключенем Росиян. Се зрозуміле, бо раз таки власне Росия обратувала Китай від Японії, а по друге Росияни вміючи брутально давити, не тямлять зовсїм науки фінансового вызыскуваня.

Однак росийські ґенерали, чи там адмірали завжди звикли до „усміренія“ і радо пішли у перву голову „усмірять бунтовщіков“, дарма, що Китайцї Росиян не займали, і перший вистріл під Таку вдарив з росийського корабля.

Китайцї не сподївались сього від своїх приятелїв (тодїшних) і дуже розсердились. Їх ґубернатори у Манджуриї формально обявили війну Росиї і розбили з армат город Блаґовещенск. Але дарма, що і Росияни і Китайцї живуть під самодержцями, все-ж таки у росийського народу у внутрішних справах є хоч трохи автономії, а через те і більше порядку і права нїж у Китайців, бо те, що в Китаю, або в Туреччинї є дїйстностию, для росийських самодержавників є ще тільки недосяжним ідеалом. У Росиян на далекому Сходї, хоча і не було тодї рушниць зількома набоями, за те все-ж були берданки, а в Китайців самопали з ґнотами і в кінци кінців вийшло на те, що Росия забрала усю Манджурию, умовившись нишком з китайськими самодержцями, що не буде з їх брати контрибуциї, яку вимовили собі за військові тягарі та за зруйновані желїзницї иньші державы. Сї послїдні, хоч і заздро дивили ся, що, мовляв, Росия відкусила дуже великий шматок доброго мяса, а про те воно нїкому з них не хотїлось воювать ізза сього з Росиєю, тим паче, що те й ще

Володимир Винниченко.

Контрасти.

(Нарис.)

(Конець.)

— Цїлї баррикади, — тихо говорить Іван, виставляючи поперед себе зонтик. Гликерія мовчить і слухає. Десь над ними у горі щось гуркотить, і їй здаеть ся, що вона сидить під мостом, а над головою у неї по дошках мосту котять ся великі, важкі вози. Сидїти трохи незручно, тїсно, але за те як гарно, як затишно. Вона чує, як Іванова рука нїжно, тихо обнима їй за стан, злегка притулює до себе й замирає.

— Хороша моя... — чуеть ся ласкавий, милий, ледви чутний голос, і рука на станї щільнїще пригорта її до свого теплого, любого тїла.

— Тобі не холодно? — питає вона, щоб сказати що небудь, і голос у неї виходить теж ласкавий і мягкий. Іван сьміеть ся, потім бере її руку, підносить до губ і застигає. А губи йому такі горячі, що Гликериї аж холодно-солодко якось замирає у грудях і стає чогось страшно.

„Рррак-рак-рак-ррак!...“ — раптом тріщить над головою.

„Вву-у!... фрр... фі-і-і!“ лютує щось круг них у вітях, на землї, за бричкою.

— Як гарно! шепче Гликерія, стискаючи Іванову руку, потім трохи мовчить і ще тихіще питаеть ся:

— Ти не сердиш ся... Я така дурна божевільна...

Іван знов тихо цїлує руку, і Гликериї здаеть ся, що від его горячих губ і мягких усів через руку проходить до неї у серце щось мирне, спокійне, нїжне. Воно розходить ся там, гріє груди і так солодко стоїть по всїй істотї.

— Тпрру!... Стій... Бодай ти каменем стала!... — чуеть ся Семенів голос а за ним:

— Вжжж... фрр... гу-у-у!...

Над головою щось з страшенним тріском лускає і розкочуеть ся по небу, мов хто покотив великі гирі по мосту. Гликерія й Іван аж здригують ся і притуляють ся ще щільнїще одне до одного. Потім стихає, і чути, як по лїсї проходить якийсь масивний, поважний, рівний шум.

— Дощ... — шопоче Гликерія — змоче нас...

— „Вітер висуше“... — заспокоює Іван словами робітника і змовкає.

„А у тих нема бричок“ — думаеть ся Гликериї, але жалю в грудях нема вже, тільки стає якось нїяково й важко, як у чоловіка, котрий десь або набрехав багато, або вкрав щось і щасливо утїк звідти.

— Фільозофія... — іронїчно й трохи сумно говорить Іван. — Що можуть сказати тут Канти, Лейбнїци, Гегелї для сих людей... Яка тут фільозофія, коли тебе пече сонце, мочить дощ, мучить голод, кривдять люде... Яка тут, спитатись, може бути фільозофія, коли твоє життя складаеть ся з одних неприємних переживань?... Який тут може бути катеґоричний імператив, абсолют, коли в тебе катеґорично вимагає черево їсти?... Фільозофія життя, фільозофія моралї, краси... Нї, ти дай таку фільозофію, щоб я міг навчити сих людей бути щасливими... А їх мілїони, тисячі мілїонів!...

Раптом по лїсї проходить велитеньский шум, тріск, виття, скрип дерев, зонтик з під їх ніг зриваеть ся й вмент зчезає десь і в лице їм і на руки холодно бє дощ. Іван посьпішно вгортає Гликерію у своє пальто, допомога їй щільнїйше до себе сїсти й укриває ноги килимом. Гликериї стає ще затишнїще, ще краще, й хочеть ся радїсно сьміятись дріжачим сьміхом.

А лїс стогне, виє, як роздратований, страшний зьвір. При сьвітлї блискавки, яке нагадує Гликериї трамвай, їй видно кудлаті, молоді берестки, які сердито настовбурчили листя і грізно тріпочуть ним. Стає темно. Потім знов блискавка, і видно, як тіж берестки з розмахом нахиляють ся до землї, мов бажаючи щось з неї підняти, й, не дїставши, відкидають ся назад, злїстно, безсило тріпочуть кучерявими вітами і знов розхитують ся... А старі дуби стоять, стогнуть і наче з жалем і тугою хитають головками на силкування молодїжи. А там, на мосту, над головою, здаеть ся, злетїлись дві величезні армії й скажено бють ся. Грюкіт гармат, тупотїння коней, несамовите ревіння, все мішаеть ся в страшенний, дужий концерт, де можно чути й шопотїння пекельної злости, й грюкіт гнїву, й виття болю й ненависти, і страх, і дужий, радїстний поклик до бою, і повне відчаю і муки знесилля. Бій не змовкає і кров потоками дощу леть ся на лїс, прориває листя, стїкає на бричку й починає капати за шию й на голову Гликериї.

— Чудово!... Пекельно чудово! — давить їй холодними пальцями руки Іван. — Хочеть ся битись, кричати... Ух!

Він скажено пригорта її до себе, дріжить весь і починає цїлувати щоки, очи, нїс, губи. Гликерія сьміеть ся, але заміраe вся під напливом чуття і почуває якусь вагу, приємну вагу, і безсилість в руках і ногах.

— Годї любий, годї — шопоче вона.

„Вжж... фрр... фі-і-і!“

— Лїко!... Я живу! — важко дихає Іван. — Ах, як я зараз живу!... Могуче, дуже... Тепер би я на весь сьвіт пійшов би сам один! Битись, боротись, мучитись... Лїко!

Гликериї ще більша, ще солодша вага налягає на всю істоту і зовсїм не хочеть ся нї битись, нї страждати.

— А я нї... — прихиляеть ся вона рукою до його плеча. — Оттак сидїлаб, слухала бурю і... можеб плакала... Щасливо тільки плакала!... Хай собі там буря, а у мене так тихо, так мирно... Справжнїй контраст!... І з тобою...

Вмить їй згадуеть ся „вередування“, і сором гостро коле в серце.

— Ваню! — з усиллем каже вона.

— Я.

— Хочу прохати в тебе вибачення...

— О, прошу! — жартївливо говорить він.

— Нї, Ваню, не смій ся... Я знаю,

вони мали у Китаї, вони могли легко задержати тільки при помочи Росиї. З Кореї Росия забрала своїх аґентів і на якийсь час відреклась від своїх концесий у сьому краю, чим на певне зацитькала Японію. Чи потрібна Росиї Манджурия? Про се багато людий думає — всяк иньше. Але з погляду Росиян думаю, що коли-б можна було заволодіти сим краєм недорогим коштом, то й варто було-б се зробити, хоча великої стійности Манджурия для Росиї не має. Південна Манджурия густо заселена і могла-б розумієть ся впослї давати материял для російського війска, північна Манджурия має де-не-де вільні степи, де могли-б оселяти ся північні Росияни, але добрих земель там дуже мало, тай клїмат дуже острий, на півдні-ж клїмат ні для Росиян, ні для Українців не годящий. Багато казалось, що треба Росиї мати пристань па теплому морю, як базу для своїх кораблїв, але як тепер показалось, Порт Артур за таку базу не йде, бо має дуже тїсний вихід, тай що то за база — в 1500 верстах від осередка держави? По правді кажучи, ні в яке порівнане по своему значіню для Росиї з турецькими землями Манджурия не може йти. Кажуть, що Росия могла-б дуже легко вернути Китаєви південну Манджурию з Мукденом, зоставити собі на віки північну з зелїзницею на Владивосток, тоді-б справді мала Росия дуже добру і міцну границю. Але те не сталось тай не могло статись, коли зважити, що Манджурия зробилась жерелом доходів для всяких підпомощників самодержавія, бо гірко зібрані чи здерті з російського чи нашого мужика гроші йшли в Манджурию, як у якусь безодню, щоб збогачувати усяких пройдисьвітів. Під той самий час як зачало палати македоньске повстане, заявилась у столиці Кореї купка російських і данських аферистів і за помочию російського полїтичного аґента Павлова здобула від корейського уряду, обіцюючи йому визволене від японського впливу, важливі концесиї на заарендоване лїсів над річкою Ялу. Сими концесиями Росияни рішучо зривали свою угоду з Япаном і тому не зіставалось більш нїчого, як готуватись на рішучу борбу. Можна-б поставити питане якже-ж можна було робити се під той самий час, як вже запалило на Балканї? Але треба-ж знати, що в Росиї цар-самодержець, а побіч його сотнї охоронців самодержавія, котрі, як такі, те-ж мусять мати певні права до розпорядку державними справами. Відомо усім, що на чолї концесионїстів став камергер Безобразов, до їх-же причислюють і на місника Алексеєва і иньших великих достойників російських. Кажуть, що там були і великі князї царського колїна і цариця вдова і її даньскі родичі. Бог їх знає, хто там власне був, але що там були найвпливовійші людці, се певне, до того — що робило ся там у місяци маю 1904 року, напевне не рішив би ся зробити на власну руку навіть намістник Алексеєв. На манджурському боцї річки Ялу поставлено дві батериї і укріплено їх добре; а російські салдати переряжені за робітників, тисячами переходили річку і ставили на тім боцї всяке будоване: хати, великі доми, повітки на сховок лїсу і швидко зробили там цїлий російський городок, так званий „русскій посёлокъ въ Іонампо“, де постановлено силу тартаків. У червню вся Японія кипіла як у окропі, а з початку серпня російська чорноморська ескадра ходила в Ініду (між Бургасом і Босфором) підтримувати болгарське повстане і вже-ж в Македонії а трохи чи не під самим Царгородом, але незабаром після того російський мінїстер їздив до Болгариї, щоб втихомирити Македонців, а тимчасом Росия обіцяла Японцям, що до 15. листопада виведе свої залоги із Манджуриї. Таким побитом у осени 1903 року перед очима російського уряду, котрий все ще вагав ся і так і сяк, стало нараз питане, чи на ближньому чи на далекому Сходї вести війну. Воно для розумнїйшого уряду треба-б було все те собі вияснити давно, не заводячи ще клопоту на двох кінцях сьвіта, але тепер навіть і для російських самодержавників стало ясно, що настала крайна пора робити щось одно. Поза границями Росиї народні маси часто думають, що російські дипльомати люди дуже зручні і вправні у своїх дїлах. Заграничні дипльомати дуже добре знають цїну російських, але мовчать. Між тим нема мабуть нездалїйших людий до сього дїла як російські дипльомати. Се все люди дуже великого роду, вчились вони дуже мало і то або за границею, або по російських упривілейованих лїцеях. (В Росиї є такі огнища, де приймають тільки дїтий перших чотирох ранґ, себ-то ексцеленций, або записаних у 4, 5 та 6 части дворянської книги). Вони, правда, вміють добре поводити ся у товаристві, але за те мають дуже мало наукового знаня, бо вся їх наука дві чи три чужі мови. Люди сї найчастїйше або нїкчемні неврастенїки (нащадки пяньства і розпусти предків) або самі пяницї та розпустники. Коли між російськими дипльоматами робить хто що небудь, то се бувші студенти Лазарівського інституту, або Східного факультету, але їх завжди держать по задних кутках і з їх нїхто не доходить більшого місця як конзуля.

Розумієть ся такі дипльомати не зможуть доскональо дізнатись про всякі народні відносини, але навіть і сї дипльомати стали натякати на небезпечність політики заколотів на двох кінцях сьвіта. Тодї на кінець російські верховодцї надумались і порішили замиривши на ближньому сходї, воювати па далекому, і в кінцї жовтня деякі люди вже казали менї, що матимемо війну з Японією. Що викликало таке рішене, тепер ще важко сказати, але знаючи всю пиху російської самодержавної партиї, її певність самодержавної управи, її ненависть до всякого вільного руху, годї, щоб не дивуватись, що поміж їми знаходилось багато охотників „усмирить“ новітню конституцийну державу, з другого боку певне й те, що не сподївано ся нїде стільки особистих користий для ріжних великих людий як у Кореї. 15. листопада російські залоги не тільки не покинули Манджуриї, але навіть на ново увійшли у Мукден.

Японія ранїйше обявила, що коли Росияни не покинуть 15. листопада Манджуриї, то вона буде воювати. Але війна не почалась тодї. Росия заявила охоту зробити деякі уступки і Японія згодилась вести переговори. На певне обидві сторони думали одурити одна одну і за час спокою добре виготовитись і улучивши нагоду накинутись на ворога, хоч з російського боку були справді люди, що не хотїли війни, бо хоч і не лічили єї небезпечною, але вказували, що вона обійдеть ся дуже дорого, а здобутки її будуть дуже незначні.

(Далї буде).

Полїтичний перегляд.

Революцийні російскі партиї.

Як тільки в Росиї подуло недавно чимсь трохи новим, зараз заворушили ся за ініцятивою фінляндскої революцийної партиї опозицийні елементи російской держави. Незадовго, після відозви фінляндскої революцийної партиї, відбуде ся в Парижи з'їзд представників опозицийних сторонництв російской держави, де і уложено відповідний меморіял, завізвавши всї скрайні елементи до боротьби з російским самодержавієм. Що цїкавого було на тім з'їздї, то се, що в Парижі по раз перший зібрали ся разом польскі социялїсти P. P. S. із представителями „Ligi Narodowej“, орґаном якої є „Słowo Polskie“, отже найбільш шовіністичної польскої партиї, зібрали ся соция-

---

що я образила всїх... і тебе... Я знаю. Але менї було тяжко. Менї здавалось, що ти не вважаеш на мене, що мене нїхто не любить, що сьміють ся з мене... так... Нї, не треба... Я дурна, скажена... Прости Ваню... Я більше не буду... така... Прощаеш?

Замісць відповіди він знов хапа її в обійми і між поцїлунками говорить:

— Прощаю... Прощаю... Люблю... люблю... Чуеш?

— Любиш? — встигае вона спитати. — За що?

— За те, що ти... жива, що ти не вимуштрована істота, а людина... За силу твою, за... все!... Правда, дика трохи, але знаеш, я тобі скажу...

І він говорить їй. Буря по троху меньшае. На мосту стихае, вітер втомив ся й не крутить деревом, тільки дощ ще з більшим шумом пада на лїс. Іван теж помалу заспокоюеть ся і, поклавши голову Гликериїї собі на плече, мягко проводить їй теплою рукою по щоцї. А їй і неприемно від сього, бо знае, що він повинен своїми чуткими, нїжними пальцями почувать її рідке ряботиння, і якось душно й солодко, й досадно чогось Вона притуля його голову до себе й, закривши очи, почина палко цїлувати. Скільки проходить часу так, вона не знае.

— Годї, кіцю, годї вже!... Пора вилїзати... Дощу вже не мае... — чуе вона Іванів голос і наче прокидаеть ся. Знявши з його шиї руку, вона глибоко, з дрижанням зітхае й проводить рукою по лици. А воно таке горяче, нїби вона не проти вітру сидїла, а проти якого полумя.

Дощу вже справді не мае і в лїсї виднїще трохи. Десь за дубами чути знову сьміх, балачки, перегукування.

— Іван Василевич! — чуеть ся Катин голос. — Де ви? Гого!!... До дому!

— Холодно, Ліко, надїнь мое пальто, — говорить Іван, сїдаючи біля неї. — Вохко, застудиш ся...

— Нї... — вяло бовкае вона і бере в руки віжки. Вона зовсїм не почувае нї холоду, нї вохкости, — їй душно, чогось тяжко, чогось сумно, хочеть ся плакать.

Знов рушають, тільки попереду їде Семен, який показуе всїм дорогу. Берестки знов чіпляють ся за одїж, за бричку і наче плачуть, прощаючись з гостями й обсипаючи їх краплями дощу. Повітря легке, сьвіже, бадьоре.

— А тих вже не мае... — лїниво промовляе Гликерія, виїзжаючи на шлях і дивлячись на те місце, де стояли робітники. Там тихо. І тихо скрізь навкруги. Сїрий шлях зробивсь чорним і виразно темнїе довгою смугою серед хлїбів, що здають ся тепер сїрими. Небо наче поширшало, підняло ся далї у гору і сьміеть ся своїми зорями.

Конї задоволено пирхають, клацають упряжю й копитами; попереду чуеть ся легкий сьміх і гомін з екіпажів: дме ледве помітний вітер від прудкої їзди. Все спочивае від лютого бою. Степ, як притомлений велетень, дихае рівно, спокійно і віе безмежною силою. Ледве помітні покриті хлїбами могили пливуть і ховають ся по заду; тихо, вільно.

— Який контраст з бурею... — ледве чутно каже Іван. — Здаеть ся, або то був тільки сон, або се... Але як гарно від сих снів!... Не дай Боже все життя жити сим покоем, або тіею бурею...

Гликерія раптом притуляе з віжками руку до лиця і починае, сама не знаючи чого, гірко плакати. Іван змовкае й якийсь мент здивовано мовчить.

— От-тобі й маеш! — нарештї говорить він. — Чого се? Що з тобою, Ліко, голубко?...

— Так... не знаю... Нїчого... Я зараз... — схлипуе вона.

— Ну, годї-ж, годї...

Він бере її за руки й, нїжно втїшаючи, хоче одірвати їх од лиця. І голос його такий зтурбований, нїжний, добрий, нагадуе покійницю-матїр, і ще більш хочеть ся плакать від його.

З боків шляху темнїють якісь постаті. Вони зупиняють ся і стоять, очевидячки, поки проїдуть. Коли екіпаж рівнаеть ся з ними, вони скидають капелюхи й уклоняють ся.

— А от і полтавцї нашi... — каже Іван. — Ну, буде вже... Знервувалась ти дуже... Вони уклоняють ся нам.

Постатї щось говорять навіть, але не чути добре, бо вони нїби одстрибують за екіпаж, а замість тих вже стоять нові, теж з клунками і якимись палицями на плечах і, теж уклонившись, знпкають за бричкою. І так довго, довго... Вони стоять по одному, й групами, з клунками й без клунків, змочені, з присталою до тїла сорочкою, голодні, зморені, й низько вклоняють ся екіпажам і коням, які мов тїкають від них.

— Який глум... — сумно говорить Іван.

— Ах, дай ти менї спокій з ними! — вмить якось злїстно скрикуе Гликерія. — „Глум, глум!“ Наче я винна, або можу зробить що... А, дай спокій!

Вона бе коней, нагоня передні екіпажі, випережа їх і... натикаеть ся на „них“. „Вони“ рухають ся, але, зачувши стукіть, зупиняють ся, оступають ся на бік і, впізнавши „благодїтелїв“, скидають капелюхи й уклоняють ся. Але Гликерія не бачить, не хоче бачити їх.

— З дороги там!! — кричить вона різким голосом і ще дуще бе коней. Постатї нїби біжать назустріч, миготять, зникають позаду, але краю, здаеть ся, немае їм. Чи від прудкої їзди, чи від сих людей, чи від чого другого, Гликериї починае рости в грудях щось таке, гостре, скажене. Вона раптом по чучерськi підводить ся, змахуе рукою, дико скрикуе, й конї, як вихор, підхоплюють бричку, витягують спини й скажено несуть ся вперед.

„Вжжж“... — свистить їй в ухах.

— Лїко!!... Лїко!!... — чуе вона зляканий Іванів голос: але дике що більш розростаеть ся в грудях, розпира їх і рветь ся з них буйним криком на волю. Й вона чуе, що коли вона крикне, то се буде такий крик, що не тількi коней, але й людей перелякае. Постатїв вже не видно на шляху, але Гликерія знов підводить ся, знов змахуе рукою і регочучи одкидаеть ся на спинку сидїння. Іван щось говорить, кричить, але шум і свист такий в ушах, що нїчого не можно розібрати. А конї летять; а гриви їм мають по вітри й через се надають вигляль поскаженїлих; бричка здригуеть ся, підстрибуе на вибоїнах, в лице летять з колес і копит грудки мокрої землї, дух захоплюе, і тількi чути страшенний вітер в ушах, стукіт копит та торохтїння брички. Іван уже мовчить і, міцно здавивши за лїкоть Гликерію, сидить без капелюха, і чуб його так смішно лїта на всї боки.

Десь далеко починають миготїти вогнї. Спершу два, потім ще один, далї цїлий ряд їх, нарештї вони вже вкри-

лїсти-революціонери, російскі конституціоналїсти, білоруска социялїстична громада, латишска опозиция і фінляндска спілка активної оборони. Отже, як бачимо, зійшли ся на тім з'їздї найріжнїйші елементи — бракло лиш социяльних демократів. Сї останні видали навіть відозву з поясненєм, чому вони не могли брати участи у з'їздї. Річ у тім, що, як подає відозва, склад конференциї через край ріжнородний так що до своїх основних полїтичних поглядів, як і що до цїлий, які ті люди собі поставили, як навіть що до засобів боротьби. Відозву підписала російска социяльно-демократична партия, социяль-демократия Польщі і Литви, комітет Бунда, революцийна українська партия Р. У. П. латишска партия социяльно-демократична і польска партия социялїстична „Proletaryat“.

Самодержавцї набирають енерґії.

„Правітельственний Вєстнік“ доносить: Предсїдатель земства чернигівскої ґубернії, котрий есть заразом маршалком шляхти, предложив дня 19. с. м. цареви Николаєви телєґрафічну просьбу земства в справі цїлого ряду загальних справ державних. Цар умістив на згаданій телєґрамі слїдуючу замітку: Поступованє президента уважаю за зухвале і без такту. Справи адмінїстрациї державної не суть річю земств, котрих компетенцию і права означають докладно закони“. Така відповідь царя наступила очевидно по нараді, яка відбула ся сими днями під проводом царя. В сїй нараді взяли участь: вел. кн. Михайло Александрович, оберпрокурор сьв. синода Побєдоносцев, предсїдатель комітету мінїстрів Вітте, кн. Сьвятополк-Мірский, Коковцев, Єрмолов, ґенеральні ад'ютанти, Ріхтер і кн. Воронцов, Дашков та члени ради державної, ґр. Сольский і Фріш.

Несупокої в Мароко.

Бюро Райтера доносить з Альцазару, що сусїдні племена окружили місто і домагають ся видачі француского посла і одного анґлїйского підданого, грозячи, що як їх бажанє не буде сповнене, то зруйнують місто. З Танджеру виїхав відділ їзди лиш не знати куди. З Чезаблямка доносять, що на західних побережах Марока в півтора-кільометровім віддаленю від міста спалено анґлїйску фарму.

Жертви війни.

(Із военних образків В. Немировича-Данченка).

Ранених переношено на кілька верств від наших позиций. Лазаретні шатра уставлено в безпечних місцях, а переїзджаючи по при них чув я без перерви нелюдскі стогони ранених в голову, повні не лише муки але й страшливости. А кілько їх було сего разу. Може саме тому, що над хребтом окопу видно у жовняра тілки голову й рамена.

Я нїколи не зможу забути тих пераразливих мученичих криків. Смерть буде лекша від тої страшної муки. Люди з пукненим черепом, з нарушеним мозґом, з пробитим тїмем або висками, з окалїчілими щоками, з пробитими наскрізь обличами — засуджені на пекло, якому пару годї було найти в помислах середновічних демонольоґів.

Перед одним шатром я зупинив ся і зсїв із коня. Ношї, що заступають ліжка, стоять рядом, на них лежать неповорушно ранені позакутувані в темні ковдри. Мене проводять острі, розпалені очи...

Кілько туть знакомих, котрих я еще перед двома днями бачив здоровими, веселами, повними надії! Одного піднимають санїтети.

Куда? — питаю.

Вже готовий — тихо відповідає лїкар.

На подушці лице з широко отвореними очима, але місто уст і носа видно тілько одну страшну рану, з якої випирають оскомелки потороцених костий.

Хотїли його заосмотрити — ще віддихав; зняли ґазу — в одній хвилині закостенїв — перестав терпіти.

Лїкар заслонив ту страшну голову. В кутї щось стогне нелюдским голосом, стогне в рівних відступах часу... Хто се?... Показує ся, що від ґлупого відломка фуґасового набою тріела чашка. Нещасний терпить непритомно. Еще один, два дни — і мусить вмерти.

Встрикувана морфіна не в силї зменьшити його терпінь, І хочеть ся закликати: „Люди, майтеж милосердие, дайте-ж йому отрую!“ Не вільно — каже виразно право і лїкар, що хотївби в сей спосіб помочи бідакови, станувби перед судом винний убийства.

Я зупинив ся над мучеником. Се було щось так дуже потрясаюче, що я дрожав чуючи його стогони. Уявляю собі, як вони впливали на иньших хорих, та що було робити?... Ранених є так богато, що для таких не мож найти окремого кутика.

Я вже їхав, а по дорозї ще мене переслїдували стогони засудженого на довгу муку. Стоячи туть і згадуючи вчорашну ніч і борбу під фортами, я шептав мимо волї: „Прокляті, осоружні гадки — комуж вас треба, які зиски можуть оправдате таку муку?“ І нараз чути иньший проймаючий стогін.

То нїчо — нїчо — повторує лїкар, що шукав булї у сусїдного раненого. — Кістка цїла!... Тїште ся пане!... І на мертвецки блїдому обличу показує ся щось похоже на усьмїх. — Коли дивиш ся на се — плакати хочеш.

Не досить, що нема куди усунути ранених в голову, а тут не знати ще, де подїти божевільних. Ще нїколи не було тілько хорих умово, як на сїй війнї. Чи то розчарованя, чи безвинні відвороти, чи нестерпні обставини манджурского житя розстроїли їх нерви до того степеня — не знаю; але приміром під Дашічаю начислено у нас не меньше не більше як 241 меньше або більше божевільних. Таке число дали два і пів тижня. Де було їх дївати? „Червоний Хрест“ не хотїв їх приймати, бо не мав для них відповідних уладжень анї дозорців, хочби навіть один мав стеречи трьох божевільних. Одну частину їх вивіз полковник Сафанов; що стало ся з прочими — не знаю.

А чиж крім тих острих случаїв божевілля було тут мало людий гістеричних, роздратованих до тої степени, що потребували бодай кілька днів супокою, відпочинку?

Але Манджурия се країна, у якій на тисячі верств довкола нема закутини для такого відпочинку. Всюда в сьвітї є міста з вигідними домами, а тут крім фанз, до котрих треба привикнути, нема нїчого. А прецінь подражнені нерви потребують самоти бодай на один два дні. Що за страшна річ, прожити весїм девять місяців, не могучи остати ні на хвилину самому, вічно варити ся в якімсь кітлї, вічно бути метаним через гураґан! Від сего можна дїйство збожеволїти.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 24. грудня 1904.

До ц. к. дирекциї зел. державних? Чому то на т. зв. „Frachtbrief“-ах не має ще й досї текстів у рускій мові, а тілько по нїмецки і по волоски? При сїй нагоді пригадуємо желїзничним властям, щоб вони „з новим роком“ поспраблювали безграмотні руські написи по желїзничих двірцях, про які ми вже мали неприємність нераз згадувати.

В недїлю 1. сїчня 1905. о год. 2. по пол. відбудуть ся головні збори Каси щадничої і пожичкової в Ставчанах з слїдуючим дневним порядком: 1. Обрахунок каси за минувший рік. 2. Вибір касієра. 3. Вільні внесення. — Від старшини каси в Ставчанах: *Іван Ойстрик*, начальник каси.

В недїлю дня 1. сїчня 1905 о 11-ій год. пер. пол. відбудуть ся загальні збори „Каси пожичкової і щадничої для громади Василїв“ у шкільнім будинку з таким порядком дневним: 1. Звіт касовий. 2. Вибір старшини і касієра. 3. Призначенє льокалю для каси. 4. Звіт ревізиї. — За тов. „Каса пожичкова і щаднича в Василеві“: *Іван Мартинюк, Іван Мельничук.*

Загальні збори читальні „Рускої Бесїди“ в Ставчанах відбудуть ся 1. сїчня 1905 о год. пів до 5-ої по пол. у Народ. Домі із звичайним дневним порядком. — Від видїлу „Рускої Бесїди“ в Ставчанах. *Юс. Кадищук.* голова.

Отворене „Січи“ в Вителївці відбуде ся в недїлю д. 25. грудня о 10. год. рано. — За старшину *Семенюк.*

Пожежа в Дорній Ватрі вибухла в середу д. 21. с. м. о 11. год. в ночи і тревала аж до 5. год. рано обернувши в попіл чотири доми, так що шкода виносить 80 тисяч корон. Причиною, що огонь дійшов до таких розмірів було те, що віяв вітер а до того сторож пожарна ратувала дуже лихо, бо сикавки поржавіли, а водянї вужі так позамерзали, що аж треба їх було при огни розгрівати. Справа пожарнича стоїть на Буковинї — як видно хочби з сего — дуже лихо й по містечках, не говорючи вже про села, тим то проти „Січий“ можуть виступати люди лишені ума або крайно підлі.

Судия фальшівником документів. Перед кількома місяцями увязнено в Кракові Александра Полотиньского судового авскультанта, бо при судовім іспитї стверджено у него повне незнанє права, отже підозрівно его, що прав зовсїм не кінчив. І справдї слїдство виявило, що мнимий Полотиньский називає ся Ян Путира, є сином Мазура зпід Мишлинич та покінчив лиш VI. кл. ґімназияльну, почім десь пропав. Від того часу минуло кільканайцять лїт. За той час Путира сфальшував метрикальні книги в одній з краківских парохий і вставив собі метрику на імя Александер Артур Олява Дунїн-Вонсович Полотиньский та підробив сьвідоцтва зрілости з ґімназиї і три сьвідоцтва з правничих іспитів. На основі тих сьвідоцтв оженив ся з дочкою дідича коло Познаня і вступив в Кракові на судову практику. По арештованю передано Путиру до судових лїкарям психіятрам, а після їх оречення пущено маняка на волю. Манїцтво дійшло у Путири до того степеня, що цїлими днями студиював ґербарі і дійшов до того, що родина Полотиньских є споріднена з ґр. Хотек, жінкою архикнязя Фердинанда д'Есте, отже і він з дому Путира є кревним архикнязя. От до чого доводить манїя величности!

Похорон Кріґера. Тамтої пятницї похоронено в Преториї мощі Кріґера, бувшого президента трансвальскої републики. Похорони були величаві. З цїлої полудневої Африки прибули делєґати Анґлїйцї і Бури, в числї яких 2.000 осіб. Місцеві Бури творили шпалїр зложений з 30.000 осіб. За домовиною ступало кількадесять тисячів Бурів з родинами. Коли тїло Кріґера зложено на вічний супочинок в гробници, відозвало ся 21 стрілів з моздірів, після приказу короля Едварда, почім промовляли три голяндскі пасторі і три бурскі полководцї: Бота, Девет і Шальк. Пастор Босман в промові зазначив, що Бури є вірні новому прапорови анґлїйскому, яко символови рівности і свободи, але нїколи не вільно їм забувати про заслуги Кріґера. Бота прирівнав покійного до Мойсея. Кріґер мав надію утворити одну велику державу в полудневій Африцї. Сей его ідеал дасть ся погодити з вірностию для Анґлїї, бо одноцільность білої раси в полудневій Африцї є конечна. Бота взивав притім до єдности і згоди між Бурами і Анґлїйцями і вкінци відчитав послїдний лист Кріґера, який є неначе его полїтичним заповітом. В листї взиває за до єдности, до працї у відбудованю того, що пропало, до плеканя своєї мови і народности.

Сегорічні доходи із мит дали Австриї — як пише „Fremdenblatt“ більше доходу о 8 мілїонів, як торік. Се стало ся тому, що через недорід на збіжа і нашу спроваджувано із заграницї богато кукурудзи, ячменю, вівса, жита а навіть пшеницї.

Рекрут, що не хоче присягати. Рекрута Вільгельма Немраву, що при військовій бранцї в Оломуници не хотїв присягати, заявляючи, що він є приклонником ідей гр. Л. Толстоя, засуджено на 5 місяців вязниці, заостреної самітним арештом.

Засуд Єннера і тов. В четвер запав засуд в процесї Єннера, що при помочи спільників вкрав чверть мілїона корон на шкоду віденьскої філії центрального нїмецкого банку щадничих кас. Єннера засуджено на 3 роки, В. Ґотштайна на 2 роки, Фр. Шедля на 1 рік, а М. Байхбахнера на 8 місяців.

Убійник Плевого. В женевских кружках російских революцйонїстів кружить поголоска, що Сезонов, убійник Плевого зовсїм не ставав на суді в Петербурзї — тілько втїкши при зорґанїзованій помочи спільників своїх ідей за границю, гостював в Женеві у анархіста Брешковского, а відтак поїхав до Льондону. За сею чуткою має промовляти и те, що суд петербурский засудивши Сезонова на досмертну тюрму, із власної інїциативи подав до царя просьбу о помилуванє его.

Малий фейлетон.

Із поезий С... К...

*
* *

Пізно було вже і тихо усюди,
гарно сьвітили ясні зорі,
все наче спало — і села і люди
й місяць, що крив ся вже наніч у морі.

Я лиш не спав ще, плїв цьвіти в віночок
в тебе, миленька, при тихій хатинї,
вплївши, поклав їх на лавці в куточок,
де ти так радо буваєш по днині.

Ти супокійно дрімала десь, мила,
певно не знала, що я під віконцем,
може про мене ти мріла і снила
й тїшилась мною, як цьвіточка сонцем.

Над вечір.

Сонце заходить, — вже вечеріє,
зіронька сяє, та серце млїє...
Горе самому! Коби їх взріти —
карі ті очи, ручки біленькі,
миле личенько, губки маленькі
Олї — голубки, коби їх взріти!
— Літом в садочку часом сидїла,
грала на цитрі, пчола гуділа...
Грає тай гляне! О карі очи,
вас і те серце люблю дівоче!

вають всю долину; сині, як засвічені сїрники, зелені, жовті, червоні, вони то спокійно горять, то моргають, то ховають ся, то знов виникають.

Гликерія починає здержувати коней.

— Що, гарно? — весело повертеть ся вона до Івана.

— Страшенно гарно... Тілько я спершу думав, що нас вони понесли...

— Ого! — з гордістю сьмієть ся вона. — Мене не понесуть... Тш-ш-ш... Вони мене люблять... і слухають ся. Тш-ш, Сокіл... Сокіл і Орел... Я їх скажено люблю... Тш-ш-ш...

Вогні наближають ся; де-які ховають ся, де-які більшають, видно вже високі димарі фабрик і заводів.

— А наші десь позаду зостались... — говорить Гликерія. — Ну, треба бути паїньками: місто вже... Дай менї мій капелюх.

Іван піднима з дна брички, куди вона його кинула, ще виїхавши з лїсу і подає їй.

Починають ся якісь тини, пустирі, проїзжають повз, якісь землянки і мало не переїзжають свиню з поросятами: гавкають собаки, десь грають на гармонії, хтось лаєть ся; в повітрі стоїть запах спаленого піря, гною й ще чогось печеного.

— От і місто... — говорить зітхаючи Іван. — Землянки, міщаньскі хатки, поросята, поліцейскі, плата за кватиру, бумаї, пересуди, — дрібно, поганенько... — і який контраст з тим покоєм степу, природи, тої бурі, суцїльної!... Контрасти, контрасти, контрасти!...

Видає товариство **„Руска Рада"** в Чернівцях.

За редакцию відповідає Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Рускої Ради" в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.